

Etelä-Savo, energiajärjestelyt ja demokratiavaje

Energian hinnassa maksettaviksi tulevat järjestelyn kustannukset ovat yhteensä yli 400 Me. Tämä on hinta 148 Me:n pääomien vapauttamisesta Etelä-Savon kunnille. Lisäksi avataan ovet sijoittajille, jotka saisivat osakkuuden uudesta yhtiöstä lahjahinnalla.

Nykytilanne 2008 tilinpäätösten valossa

Suur-Savon Sähkö-konserni (SSS) tuotti voittoa ennen veroja 13,8 miljoonaa euroa (Me) 109 Me:n liikevaihdosta. SSS pystyi rahoittamaan investoinnit liiketoiminnan rahavirralla kun lisäksi käytettiin vuoden aikana saadut uudet liittymismaksut. Sen sijaan 4,5 Me:n osingot on maksettu velaksi. Yhtiön kassassa oli 31.12.2008 osingonjaon jälkeen likvidejä varoja 19,5 Me. Yhtiöllä oli 129 Me liittymismaksuvelan lisäksi muita velkoja 109 Me.

Etelä-Savon Energia-konserni (ESE) tuotti voittoa ennen veroja 2,5 Me 42 Me:n liikevaihdosta. ESE pystyi rahoittamaan investoinnit liiketoiminnan rahavirralla. Miljoonan euron uudet liittymismaksut käytettiin 3,4 Me:n osinkojen maksamiseen, minkä lisäksi osinkoihin tarvittiin lisävelkaa. Yhtiön kassa oli 31.12.2008 käytännössä tyhjä. Yhtiöllä oli 6,7 Me:n liittymismaksuvelan lisäksi muita velkoja 107 Me. Mikkelin kaupungille maksettiin lähes kaksi Me korkoja 19,6 Me:n velasta.

Mikkelin konsernitaseen mukaan kaupungin kokonaisvelat ovat 416 Me. Kaupungin taseessa velkoja on 189 Me ja kattamatonta alijäämää -14,6 Me. Mikkeli-kaupunkikonsernin rahavirtalaskelmassa menot ylittivät tulot 2,3 Me. Kaupungin tulos 2008 osoitti 3,5 Me:n ylijäämää, mistä puolet syntyi valtion antamasta ylimääräisestä 1,5 Me:n avustuksesta. Kuntalain mukaan suuret kattamattomat alijäämät voivat johtaa kriisikunnaksi määrittelyyn, mikä vähentää kunnan itsemääräämisoikeutta.

2009 tilinpäätöstietoja ei ole vielä käytettävissä. Ne tulevat julkisiksi muutaman viikon kuluessa.

Suunnitelma

Julkisuudessa olleiden tietojen valossa perustetaan uusi osakeyhtiö, jonka osakkaiksi tulevat Etelä-Savon kunnat ja sijoittajataho. Uusi yhtiö ”Maakunnan Energia” ostaisi ESE:n osakkeet yritysarvosta 184 Me ja SSS:n osakkeet 273 Me:lla. (Selvityksessä käytetään 457 Me:n rinnalla myös 435 Me:n arvoa nettovelkakoikaisun jälkeen.) Kunnat käyttäisivät suurimman osan saamistaan varoista uuden yhtiön oman pääoman maksuksi ja saisivat loput rahat omaan käyttöönsä. Kuntien tulokseen tulisi kauppahinnan ja alkuperäisen hankintahinnan erotuksen määräinen voitto, eikä uuden sähköyhtiön ottamia uusia velkoja katsottaisi kuntien velaksi. Uuden velan määrä olisi 251 Me, josta oman pääoman luontoista velkaa 68 Me.

Kuntien alijäämät vähenisivät merkittävästi myyntivoitoilla. ESE:n arvo Mikkelin tilinpäätöksessä on vain 13,6 Me. SSS:n vain 12.700 e. Myyntivoitto olisi 157 Me. Samalla velat vähenisivät 88 Me.

Uuden yhtiön velkojen hoitokustannukset maksettaisiin sähkön hinnassa, joten alueen kuntien talous näyttäisi kohentuvan kerralla. Maksajat olisivat samat kuin ennenkin. Etelä-Savon asukkaiden lisäksi kohonneita sähkön hintoja maksaisivat kesäasukkaat ja yritykset. Kesäasukkaat ovat kiinteistöveron kautta kuntien veronmaksajia ja yritysten maksamista yhteisöveroista osa palautuu alueen kunnille.

Energian hinnan muutokset

Energiamarkkinaviraston tilastojen mukaan sähkön kuluttajahinnat ovat kaksinkertaistuneet viimeisen 10 vuoden aikana.

Pitkällä tähtäimellä energian hinnan voi ennustaa edelleen nousevan merkittävästi. Tähän vaikuttaa mm. energiamarkkinoiden laajentuminen koko Eurooppaa käsittäviksi. Keski-Euroopassa energian hinta on korkeampi kuin Suomessa ja on arvioitavissa että hintaerot tasoittuvat siten, että Suomessa hinta nousee.

ESE pystyy tuottamaan toimialueellaan kaiken tarvittavan sähkön. Sähköä on ostettu kun sitä on saatu sähköpörssistä omaa tuotantoa halvemmalla. Sen sijaan SSS:n omavaraisuus on vain 10 %. Puolet SSS:n alueella käytettävästä sähköstä ostetaan pörssistä ja 40 % Kymppivoimalta, jonka osakas SSS on. Sähkön markkinahinnan korotus menee SSS:n toimialueella muualle, eikä se jää Etelä-Savoon kuin pieneltä osin. Lämpöenergian osalta kilpailua ei ole, koska tarvittava jakeluverkko on suljettu. On oletettavissa, että juuri lämpöenergian hinnan korotukseen tulee suuria paineita yhtiöjärjestelyn myötä.

ESE on siirtynyt pörssisähkön käyttöön, koska kaupungin tuottotavoitteet ylittävät bioperustaisen sähkön tuoton mahdollisuudet. Mutta eikö luonnonmukainen sähköntuotanto pitäisi olla itsestään selvyys, vaikka voitot olisivatkin pienemmät. Bioraaka-aine työllistää etelä-savolaisia, toisin kuin ydinvoimalasähkö ja tuonti ulkomailta.

Kymppivoima on omakustannuseriaatteella toimiva yhtiö, ja se taas on Pohjolan Voima Oy:n osakas 9 % osuudella. Pohjolan Voiman varoista kolmasosa on muilla kuin yhtiön osakkailla (vähemmistöosuus). Sähköpörssissä myyjinä ovat voimalaitoksia omistavat yritykset. Ne hyötyvät eniten sähkön hinnan korotuksista, mikä selittää esimerkiksi Fortumin hirmuiset voitot.

Lyhyellä tähtäimellä uusi sähköyhtiö joutuu korottamaan energian asiakashintaa pystyäkseen selviytymään uusien velkojen takaisinmaksusta. Tämä voi johtaa asiakaskatoon. Monopolistisilla markkinoilla vaurastuneet kilpailijat voivat hyvinkin alentaa hintojaan Etelä-Savossa, joka johtaisi kuluttajien siirtymiseen pois uuden yhtiön asiakkuudesta. Tämä heikentäisi uuden yhtiön selviytymismahdollisuuksia ja pahimmillaan johtaa yhtiön myymiseen pilkkahinnalla kilpailijoille tai saksalaiselle e.On-yhtiölle. Tämä riski kovassa maailmassamme on realistinen.

Sähkön hinnan korottaminen johtaa aina myös energian säästöön. Asukkaat tulevat tekemään ratkaisuja, jotka johtavat uuden yhtiön tulojen vähenemiseen. Tällaisia ovat ilmalämpöpumput, aurinkoenergia, puun ja rankojen poltto ja jopa pienet tuulivoimalat. Lisäksi energiaa säästettäisiin. Esimerkiksi asuntojen lämpötilan lasku 19 asteeseen olisi merkittävästi edullisempaa ja lisäksi terveellisempää.

Verot

Järjestely aiheuttaa 183 Me:n uusien velkojen maksun. Velka on maksettava tulorahoituksella, josta ei saa verotuksessa vähennyksiä. Tämän vuoksi uuden sähköyhtiökonsernin on maksettava 51 Me:n yhteisöverot valtiolle, mikäli yhteisövero alentuu 26%:sta 22%:iin. Osa yhteisöverosta palautuu takaisin maakuntaan.

Pitkät markkinakorot ovat nyt 3,3%. Jos lainalle saadaan 2 %:n korko, on ensimmäisen vuoden koron määrä 5 Me. Korot ovat nousemassa, joten korko laina-aikana tulee olemaan keskimäärin 4-5 %. Jos laina-aika on 15 vuotta, on vuosittain maksettava 12 Me lyhennykset ja laina-aikana korkoja 60 Me. Lisäksi on maksettava korot 68 Me:n oman pääoman luontoiselle velalle, jotka 2 %:n mukaan olisivat 15 vuodessa 22 Me.

Kun perustettava uusi yhtiö ostaa ESEn ja SSS:n osakkeet, se joutuu maksamaan 7,3 Me varainsiirtoveroa kauppahinnoista valtiolle.

Velkojen ja korkojen maksu ja ylimääräinen yhteisövero on kerättävä sähkön hinnassa. Sähkön hinnasta on maksettava arvonlisäveroa, joka ensi kesällä nousee 23 %:iin ja myöhemmin ainakin 25:een. Tästä aiheutuva ylimääräinen arvonlisävero sähkön hintaan on 81 Me.

Sähkön hinnassa maksettaviksi tulevat järjestelyn kustannukset ovat yhteensä yli 400 Me. Tämä on siis hinta 148 Me:n pääomien vapauttamisesta Etelä-Savon kunnille.

Uuden lainan hoitokustannukset edellyttävät 25 Me:n lisäkatetta eli heti 16 %:n hinnankorotuksia sähkö- ja lämpöenergian hintoihin, koska kummallakaan yhtiöllä ei ole mitään puskuria kohoavia lainanhoitokustannuksia varten.

Ylimääräisen yhteisöveron ja arvonlisäveron maksamiseen osallistuvat myös alueen kesämökkiläiset, teollisuus- ja muut yritykset. Tämä heikentää ainakin teollisuusyritysten kilpailukykyä, mikä pahimmillaan voi johtaa työpaikkojen menetyksiin. Paljon energiaa käyttävät yritykset voivat myös siirtyä halvempaa sähköä myyvien yritysten asiakkaisiksi näin heikentäen uuden sähköyhtiön asemaa.

SSS:n omistuksesta 4,6 % on yksityisillä tahoilla, jotka joutuvat maksamaan saamastaan kauppahinnasta veroa omistusajan mukaan 16,8%/22,4 %. Kunnat, seurakunnat ja energiasäätiiö eivät veroa maksaisi. Yksityisten maksaman pääomatulon veron määrä olisi 3,4 Me. Yhden osakkeen arvoksi on määritetty 3911 euroa. Siitä yksityishenkilö maksaisi veroa 657 euroa. Jos osakas merkitsee uuden yhtiön osakkeita 60 %:lla saamastaan hinnasta, hän saisi osakkeen myynnistä käteen 907 euroa. Yritysten maksama vero osakkeesta on suurempi, koska mitään hankintameno-olettamaa ei ole veron vähentämiseksi.

Nykylainsäädännön mukaan ESEn ja SSS:n osingot uudelle sähköyhtiölle ovat verottomia. Uusi sähköyhtiö joutuu maksamaan osakkeiden ostamiseksi tarvitsemansa velan korot. Jos yhtiöllä ei ole veronalaisia tuloja, näitä korkoja ei saa vähentää verotuksessa. Näin korkojen verovähennysoikeuskin jäisi eteläsavolaisten vahingoksi.

Kaikki maksettavat ylimääräiset verot ovat varallisuuden siirtoa Etelä-Savosta kaikkien suomalaisten käytettäväksi. Ele tuntuu kauniilta, sillä onhan Suomessa vielä Etelä-Savoakin köyhempiä maakuntia. Helsingin horisontista katsellen lisäverojen maksu tuntuu turhanaikaiselta hyväntekeväisyydeltä.

Osingot

On suunniteltu, että uusi yhtiö jakaisi 50 % tuloksesta osinkoina ja Mikkeli saisi 4,4 Me ja alueen kunnat yhteensä 4,4 Me. Muille on tällöin maksettava 2,2 Me. Viime vuonna molemmat yhtiöt ovat jakaneet osingot velaksi. Toinen puoli tuloksesta ei riitä uusien velkojen lyhennystarpeeseen ja korot ja vanhat velkojen lyhennyksetkin pitäisi maksaa. Veroja tuloksesta menisi 8 Me. Jos omistajat ottavat paljon osinkoja, on investoinnit rahoitettava uudella velalla.

Suunnitelmasta puuttuu kokonaan tiedot uusista investoinneista ja velkojen lyhennyksistä.

Sähkön hinnan nousu 10-20 v tähtämellä

Päättäjämme voivat toki ajatella, että sähkön markkinahinnan nousu joka tapauksessa johtaa lisääntyvään yhteisöveron ja arvonlisäveron maksuun. Kansalaisen kannalta on siis samantekevää, maksaako uusi sähköyhtiö hinnannousuvoitoilla velkoja ja niiden korkoja vai maksetaanko voitoista osinkoja kuntaomistajille.

Markkinahinnan nousu ei kuitenkaan sataisi täysimääräisesti eteläsavolaisten laariin. Kun SSS ostaa myymästään sähköstä 90 % muualta, menisi suurin osa markkinahinnan yleisestä noususta muualle. Etelä-Savo voi saada murusia takaisin osuuksina sähkötuotantoyhtiöistä (2008 0,3 Me).

Mikkelissä on jo ehditty iloitsemaan kuntatalouden hyvästä tilasta, vaikka velkaa kuntakonsernilla onkin yli 400 Me. Kun velkoja siirretään pois kunnan tilinpäätöksestä, saattavat valtuutetut ajatella että nyt taas on rahaa tehdä hyviä päätöksiä. Odottamassa ovat esimerkiksi useiden urheilutilojen rakentamiset. Mikä laulaen tulee, se viheltäen menee, sanoo kansanparsi.

Entä jos hinnankorotukset eivät toimikaan heti ja osa asiakkaista siirtyy kilpailijoille. Näin vaarannetaan koko maakunnallinen omistus. Meidän jälkeemmekin on elämää ja lasten lapsemme tulisivat kiroamaan päättäjämme lyhytnäköisyyden maksaessaan sähköstä ylihintoja vuosikymmenien ajan jollekin kasvottomalle ulkomaiselle omistajalle.

Jos järjestely onnistuu asetettujen tavoitteiden mukaisesti, ja reaali hinnat nousevat 20 vuoden sisällä tasaisesti kaksinkertaiseksi nykyisestä ja koko hinnankorotus jäisi uudelle yhtiölle voittona olisi 20 vuoden aikana syntyvä lisävoitto yhteensä 1,5 miljardia euroa, josta veroa menisi 350-400 Me. Voitolla maksettaisiin otettava uusi velka 9 vuodessa ja sen jälkeen sataisi laariin pelkkää voittoa osinkojen maksamiseen. Miljardin hinnankorotusvoitoista sijoittaja saisi 200 Me eli viisinkertaisesti sijoituksen määrän. Tällaista unelmahöttöä maailmassa nähdään muutaman vuoden välein pörssikuplina. Esimerkiksi Nokian kurssi vuonna 2000 perustui samanlaiseen 20 vuoden unelmaan, ja missä nyt ollaankaan kun vasta 10 vuotta on kulunut.

Jos sähkön hinta tästä vielä tuplaantuu, Suomessa loppuu energiaa käyttävä teollisuus ja kansalaisten eläminen muuttuu ankeaksi. Mutta sähköyhtiöillä menisi hyvin.

Sulautuminen

ESEn ja SSS:n pitäminen itsenäisinä uuden yhtiön tytäryhtiöinä olisi pitemmän päälle taloudellisesti ja hallinnollisesti kestävämpiä. Siirtymäkauden jälkeen on mahdotonta kuvitella tilannetta, jossa uuden yhtiön asiakkaat maksaisivat energiastaan eri hinnat. ESE ja SSS tulotaisiin järkevästi toimien sulauttamaan uuteen yhtiöön. Tämä johtaisi myös hallinnon ja tietojärjestelmien yhdistämiseen ja työpaikkojen vähenemiseen. Näin ainakin Mikkelissä verotulot tulevat vähenemään.

Sulautuminen johtaa suureen fuusiotappioon, jota ei saa vähentää verotuksessa. Teknisesti puhuttaisiin osakekaupassa maksetusta liikearvosta eli ESEn ja SSS:n taseen oman pääoman ylittävistä kauppahinnan osuudesta. Tilintarkastajat varmaan osaavat laskea, että liikearvo on tallella, vaikka yhtiöiden taloudellinen asema olisi heikentynyt isojen velkojen takia, joten uuden yhtiön tulos näyttäisi riittävän osinkojen maksuun myös sulautumisen jälkeen. Eri asia sitten on, voiko osakeyhtiölain mukaan maksaa osinkoja, jos niiden maksaminen edellyttää uuden velan ottamista ja yhtiön maksukykyyn vaarantamista.

ESEn ja SSS:n yhdistyminen saattaa sinänsä olla liiketaloudellisesti perusteltua. Kahden erilaisen yhtiön yhdistyminen on nähty vain siirtohintojen tasausongelmana. ESEn toiminta perustuu omaan tuotantoon, SSS:n energian ostamiseen muualta. Synergiaetuja voidaan saada lämmön tuotantoon tarvittavan energiapuun ostoissa, joissa tapahtuva tarpeeton hintakilpailu voitaisiin poistaa myös puun yhteishankinnoilla. Siihen toki kilpailuviranomaisilla olisi sanansa sanottavanaan.

Yhtiöt voisivat sulautua lisävelkaantumatta ilman suuria veroseuraamuksia. Yhtiöt vain yhdistetään ja nykyiset omistajat saavat sulautuneesta yhtiöstä osakkeita sen määrän, mikä on oikeaksi katsottu. Jos pienosakkaat haluavat jäädä pois uudesta yhtiöstä, heille maksettaisiin sulautumisen johdosta korvaus osakkeista. Korvaus tulisi olemaan nykyisen tasearvon ja lasketun osakkeen arvon välillä sen mukaan mitä sovitaan, tai viime kädessä oikeudessa päätetään. Tältä osin uusi yhtiö menettää rahaa.

Omistajat

Omistuskavavilujen mukaan Mikkelin kaupunki tulisi omistamaan 40 %, Suur-Savon Sähkön nykyiset osakkaat (pl. Mikkelin) yhteensä 40 % ja toistaiseksi nimeämätön sijoittaja 20 % uuden yhtiön osakekannasta. Käytännössä tämä nostaisi sijoittajan vaaran kielen asemaan ja antaisi sille ristiriitatilanteissa päätöksentekijän roolin. Mikkelin kaupungin osuus SSS:stä on nyt 10,02 %. Mahdollisten uusien kuntaliitosten jälkeen Mikkelin palautuisi muiden kuntaomistajien joukkoon.

SSS on perustettu vuonna 1946. SSS:n omistajina on paljon pienomistajia, jotka ovat tulleet mukaan talkoohengellä kun oma koti sähköistettiin. Osa heistä ei edes tiedä omistuksestaan kun se on siirtynyt kuolinpesien myötä eteenpäin. Osakkeita löytynee myös piirongin laatikoista. Todennäköisesti kaikki nykyiset omistajat eivät tule esittämään osakkeitaan uuden yhtiön ostettaviksi.

ESE on velkaa Mikkelille. Velalle on maksettu markkinakoron moninkertaisesti ylittävä korko. Muut kunnat tuskin hyväksyvät tällaisen maksun. Koron poistuminen vähentää kaupungin tuloja lähes 2 Me.

Jos kolmas osapuoli katsoo sijoituksen kannattavaksi, omistus kiinnostaisi myös etelä-savolaisia. Eihän esimerkiksi eläkeyhtiö voi edes sijoittaa muuhun kuin tuottavaan omistukseen. Myös alueen

kesämökkiläiset tulisivat innolla uuden yhtiön osakkaiksi. Tällaista vaihtoehtoa ei ole ilmeisesti edes harkittu. Yksi syy saattaa olla se, että osakkeiden tarjoaminen yleisölle edellyttää yksityiskohtaisen tarjousesitteen laatimista, mikä paljastaisi kaikki energijärjestelyn salat.

Energiasäätiö

SSS:n omistajiin kuuluva Suur-Savon Energiasäätiö omistaa yhtiöstä 21,8%, joten omistuksen arvo olisi arvostuksen mukaan 64,2 Me. Energiasäätiön varat on tarkoitus muuttaa Mezzanine-velaksi. Hienon termin takana on oman pääomaehtoinen laina, jolle maksetaan korkoa, jos yhtiön tuotto sen mahdollistaa. Velka hävittää energiasäätiön osakeomistuksen, mutta jättää rahat uuden yhtiön käyttöön. Tästä hyötyvät oikeutetusti yhtiön vanhat omistajat, mutta myös valmiiseen pöytään tuleva ulkopuolinen sijoittaja. Säätiö saisi lainasta korkotuottoja 1-2 Me vuodessa.

Kun uusi yhtiö alkaa selvitä omillaan tätä rahaa ei enää tarvita. Miten silloin 80 Me:ksi kohonneet rahavarat käytettäisiin?

Kolmas osapuoli - sijoittaja

Suunnitelmassa on vähälle huomiolle jätetty SSS:n yksityiset osakkaat. Heitä on kohdeltava näin suuressa yritysjärjestelyssä tasapuolisesti. Heille on annettava sama mahdollisuus tulla uuden yhtiön osakkaaksi kuin kunnillekin tai heidät on lunastettava pois viimeistään kun ESE ja SSS fuusioidaan Maakunnan Energiaan.

Seurakunnat omistavat SSS:stä 3,7 %, muut yhteisöt (ei säätiö) 5,2 % ja yksityiset henkilöt 4,6 %. Suurimman yksityisen omistajan omistuksen arvo on 8 Me. Heille kuuluu moraalisesti myös osa energiasäätiön osakkeiden määrästä. Hyvä on myös muistaa, että sähköverkon rakentamiseen on vuosikymmenten kuluessa saatu yhteiskunnan tukea ja sähkökuluttajien liittymismaksuja (135 Me). Liittymismaksuista ei ole maksettu korkoa, vaikka ne ovat velkana sähköyhtiöiden taseissa. Käytännössä maksuja ei voida palauttaa. Näin voidaan kyseenalaistaa sijoittajan oikeus saada sähköyhtiön voittoja osinkoina.

Joka tapauksessa sijoittajaa ei pidä päästää samalla rahalla valmiiseen pöytään kuin yhtiön perustaneita tahoja. Suunnitelman mukaan kolmas osapuoli saisi 20 % yhtiöstä 41 Me:n sijoituksella. Nykyisiä muita kuin kuntaomistajia tuskin voidaan heittää ulos uudesta yhtiöstä noin vain ja ottaa ulkopuolinen taho tilalle. Ei etenkään, jos ulkopuolisen maksama hinta osuudestaan olisi enemmänkin lahja sijoittajalle.

Jos jotain säädyllisyyttä noudatettaisiin, annettaisiin nykyisille SSS-omistajille oikeus merkitä uusia osakkeita samassa suhteessa kuin kunnatkin merkitsevät. Lisäksi tulisi Etelä-Savon asukkaille, yrityksille ja sähköä käyttäville kesäasukkaille antaa mahdollisuus merkitä osakkeita korkeampaan hintaan. Ulkopuoliselle sijoittajalle hinnan tulisi olla vähintään kaksinkertainen vanhojen omistajien osakkeen merkintähintaan verrattuna. Näin myös vähennettäisiin uuden yhtiön velkataakkaa.

Etelä-Savon energiatoiminnasta ovat olleet kiinnostuneita sijoittajat ulkomaita myöten. Ne eivät tule paikalle hyväntekijöinä, vaan suuria voittoja tavoittelevina sijoittajina. Hyväntekijöitä eivät

myöskään ole suomalaiset eläkeyhtiöt. Jos sijoittaja haluaa mukaan, se tietää, että hinta on liian halpa. Silloin ei pidä myydä, jos ei ole pakkoraossa.

Markkinataloudessa ei voi sopia siitä, että kolmantena osapuolena omistajaksi tuleva taho ei realisoisi osakkeitaan myymällä ne eteenpäin vaikkapa saksalaiselle E.ON-yhtiölle. Osakassopimuksessa voidaan sopia sopimussakosta ja yhtiöjärjestyksessä lunastuksesta. Sijoittajana mukaan tuleva todennäköisesti ei sakkoon suostuisi tai sen määrä sovittaisiin kaupan kannalta symboliseksi. Lunastuspykälällä ei ole käytännön merkitystä, koska velkaisilla Etelä-Savon kunnilla tai yhtiöllä itsellään ei olisi rahaa lunastukseen.

Kunnan perusinfran omistuksesta

Eräät päättäjistä perustelevat yhtiöjärjestelyä sillä, ettei kunnan tehtäviin kuulu sähköyhtiön omistaminen. Tarkoittaako tämä sitä, että uusi yhtiö tullaan myymään eteenpäin kun pöly on asiassa laskeutunut.

Perusinfrastruktuurin kuten tiestön, veden ja energian julkinen omistaminen kuuluu yhteiskunnalle. Digiverkon, autokatsastuksen, lannoitevalmistuksen ja Fortumin myynti ulkomaisille omistajille on nostanut hintoja jopa moninkertaiseksi. Voitot siirtyvät ulkomaille. Päättäjiemme pitäisi miettiä onko kansalaisten kannalta edullisempaa maksaa voitot yhteiseen kassaan vai ulkomaisille pelureille.

Fortumin voitot ovat käsittämättömän suuria. Kun rahaa tulee liikaa, sitä jaetaan ulkomaille osinkoina ja osakkeiden takaisin ostoina. Kun sekään ei riitä tyhjentämään kassaa, Fortum päätyi ostamaan Uralin takaa vanhentuneen venäläisen sähkölaitoksen. Etelä-Savossakin pitäisi miettiä, mihin energiajärjestelyt lopulta johtavat.

Konsulttien käyttämisestä

Energiajärjestely on Etelä-Savon asukkaiden ja yritysten kannalta suurin yksittäinen päätös vuosikymmeniin. Näin isossa asiassa olisi tarvittu kahden tai kolmen toisistaan riippumattoman neuvonantajatahon käyttöä, jotta olisi saatu vaihtoehtoisia malleja päätöksenteon pohjaksi.

Koko konsulttiselvityksen tärkeimmäksi tavoitteeksi osoittautuva pääomien vapauttaminen perustuu virheelliseen näkemykseen. Kummallakaan sähköyhtiöllä ei edes ole mitään pääomia vapauttavaksi. Kunnille luvattu 148 Me pääomien vapautus toteutuu sillä, että uusi yhtiö ottaa 251 Me velkaa. Konsulttiselvitys lupaa osinkoja tiedostamatta lainkaan sitä, että vuonna 2009 osingot on maksettu velanotolla ja uuden yhtiön lainanhoitokustannukset vievät vuosien ajaksi osingonjakokyvyn.

Demokratia päätöksenteossa

Savcor-hallikauppa viime syksynä osoitti kuinka huonosti demokraattinen päätöksenteko ja järkevä taloudenhoito sopivat yhteen. Kuvittelin itse, että hallikaupan virheistä otetaan opiksi ja energiajärjestelyissä eteläsavolaisten etu olisi ensisijainen päätöksenteon perusta. Näin ei ole kuitenkaan käymässä.

Mikkelissä on totuttu palvelemaan yrityksiä työpaikkojen nimissä. Päättäjille annetaan niukasti tietoa asioista, eikä energiajärjestely tee tästä poikkeusta. Päättäjät ajetaan nurkkaan, josta ei ole ulospääsyä. Aiesopimus on hyväksytty kautta Etelä-Savon, vaikka tietoja järjestelyn sisällöstä on annettu varsin niukasti päättäjille. Aiesopimuksen eli käytännössä avoimen vekselin suurin merkitys onkin, että se sitouttaa kunnat Maakunnan Energian perustamiseen ja salassapitoon niistä vähistä tiedoista, joita valtuutetuille annetaan.

Uskotaan, että asiaa junailevilla on oikea tieto asiasta, eikä kanttia kyseenalaistaa päätöksiä ole kuin muutamilla kansalaisilla. Heidät on helppo nimittää häiriköiksi. Valtakunnallinen media ei ole kiinnostunut maakunnallisista junailuista, ja paikallinen media on liian voimaton asian monipuoliseen käsittelyyn. Hyvin voisi kysyä, mihin tarvitaan nykyisen kokoisia kunnallisvaltuustoja, koska suurin osa valtuutetuista äänestää kuten muut ovat sopineet. Kun päättäjien määrä on suuri, ei kukaan joudu vastuuseen, vaikka päätös osoittautuisi etelä-savolaisten edun vastaiseksi.

Pikkuasioiden kanssa nyhääminen on meidän kansalaisten ongelma. Maitolitra haetaan tarjouksesta viisi senttiä halvemmalla, mutta yhteiset sadat miljoonat jäävät liian kaukaisiksi. Tämä on ymmärrettävää, koska asioihin kunnolla perehtyminen olisi kokopäiväistä työtä. Tämä antaa mahdollisuuden erilaisille taustavoimille, koska käytännössä kaikki päättäjät toimivat puutteellisen tiedon varassa.

Tiedon puutteellisuus ja siihen liittyvä salailu saattaa kyseenalaiseksi koko julkisen taloudenpidon huolellisuuden. Jos Savcor-kaupat ja energiajärjestelyt kertovat enemmänkin julkisesta päätöksenteosta, on tässä ainakin se hyvä puoli, että kun yhteiset rahamme lopullisesti loppuvat, voidaan tarkalla taloudenpidolla saada aikaan paljon säästöjä ennen kuin palvelujen alasajoon joudutaan turvautumaan.

Pauli Vahtera
KHT-tilintarkastaja
Ristiina-Vantaa